

PROFESOR KAZIMIERZ ZAJĄC
(1916–2012)

Profesor zw. dr hab. Kazimierz Zając, *doktor honoris causa* Akademii Ekonomicznej w Katowicach (obecnie Uniwersytet Ekonomiczny), urodził się 20 września 1916 r. w Krośnie. W swoim rodzinnym mieście ukończył szkołę podstawową i Państwowe Gimnazjum Koedukacyjne, w którym w 1937 r. zdał maturę. W ramach odbywania służby wojskowej wstąpił do Szkoły Podchorążych Rezerwy w Kielcach, którą ukończył jako kapral rezerwy. Młodość Profesora Kazimierza Zająca przypadła więc na okres wojny. Lata te spędził w Krośnie, gdzie był nauczycielem księgowości w Miejskiej Publicznej Szkole Handlowej. Równoległym nurtem Jego wojennej biografii była działalność konspiracyjna w różnych dziedzinach. Był zaangażowany w tajnym nauczaniu. W ramach Polskiego Czerwonego Krzyża organizował pomoc wspierającą oficerów polskich w obozach jenieckich. Należał do Armii Krajowej – Obwód Krosno, w której przyjął pseudonim Konrad. Był adiutantem dowódcy placówki Centrum Krosno ppor. Moskala. Z jego rąk otrzymał nominację na stopień kapitana.

W roku akademickim 1938/39 rozpoczął – przerwane wybuchem wojny – studia w Akademii Handlowej w Krakowie. Podjął je znów w 1945 r. i ukończył w 1947 r. uzyskując tytuł magistra. Jeszcze jako student w 1946 r. rozpoczął pracę w charakterze asystenta-wolontariusza w Katedrze Ekonomii kierowanej przez profesora dr inż. Jerzego Fiericha. Po uzyskaniu tytułu magistra został Jego asystentem. W latach 1947–1948 w ramach studiów doktoranckich w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie uczestniczył w seminarium doktorskim z ekonomii prowadzonym przez profesora Edwarda Lipińskiego. Przygotował pracę doktorską z zakresu ekonomii klasycznej, którą w 1949 r., w rękopisie, przedłożył profesorowi Lipińskiemu. Praca ta nie została jednak poddana odpowiednim procedurom prowadzącym do obrony,

ponieważ ekonomia klasyczna uznawana była wówczas za tzw. burżuazyjną, a więc niezgodną z obowiązującymi wówczas nurtami.

W 1950 r. wraz z profesorem Jerzym Fierichem, szykanowanym za „niesłuszne” poglądy, Profesor Kazimierz Zajac przeszedł do powstałej wtedy Katedry Statystyki. Kolejne stopnie i tytuły naukowe zdobywał już po upadku reżimu stalinowskiego. 26 czerwca 1958 r. uzyskał tytuł kandydata nauk ekonomicznych. Zdał wówczas wymagane egzaminy i obronił pracę zatytułowaną *Analiza płac roboczych w przemyśle na podstawie badań statystycznych*. Promotorem był prof. dr inż. Jerzy Fierich. Profesor Kazimierz Zajac habilitował się w 1963 r. na podstawie rozprawy pt. *Ekonometryczne metody badania budżetów domowych*, która została opublikowana w *Zeszytach Naukowych WSE w Krakowie*, seria specjalna: Monografie. Był to numer 3 tej serii. Po śmierci prof. Jerzego Fiericha w 1965 r., Profesor Kazimierz Zajac objął stanowisko kierownika Katedry Statystyki. Prowadził ją aż do przejścia na emeryturę w 1986 r. Tytuł profesora nadzwyczajnego Kazimierz Zajac uzyskał w 1971 r., a profesora zwyczajnego w 1976 roku.

Profesor Kazimierz Zajac był przede wszystkim statystykiem, który poszukiwał prawidłowości występujących w zjawiskach społeczno-ekonomicznych. W Jego dorobku znajdują się więc prace wnoszące istotny wkład w rozwój metod badania tego obszaru rzeczywistości z równoczesnym wzbogacaniem wiedzy uzyskanej jako rezultat oryginalnych badań empirycznych. W ciągu ponad 45-letniej działalności naukowej na szczególne zwrócenie uwagi zasługują prace z zakresu kształtowania się płac, dochodów i wydatków oraz poziomu życia ludności. Przykładem nowatorskiego podejścia jest ekonometryczna analiza budżetów gospodarstw domowych oraz badania konsumpcji z wykorzystaniem metod taksonomicznych. Prace te są nieustannie cytowane jako klasyczne w swojej dziedzinie.

Ważnym nurtem naukowych zainteresowań Profesora Kazimierza Zajaca była demografia. Praca zatytułowana *Studium nad ruchem naturalnym miasta Rymanowa w świetle ksiąg parafialnych z lat 1850–1950*, opublikowana w „Przeszości Demograficznej Polski” jest zaliczana do pionierskich w zakresie polskiej mikrodemografii historycznej. Z połączenia demografii z badaniami społeczno-ekonomicznymi inicjowanymi przez Profesora Kazimierza Zajaca wywodzą się prace wykonywane w zespołach naukowo-badawczych, które zaowocowały licznymi monografiami i artykułami naukowymi.

Prof. dr hab. Kazimierz Zajac był także zaangażowany w działalność o charakterze organizacyjnym i eksperckim w sferze nauki i praktyki. Był członkiem Komitetu Nauk Demograficznych PAN. W latach 1975–1979 kierował Sekcją Demografii Historycznej tego Komitetu. W latach 1978–1981 przewodniczył Sekcji Statystyki Komitetu Statystyki i Ekonometrii PAN. Od 1978 roku był przewodniczącym Komisji Nauk Ekonomicznych PAN Oddział w Krakowie, a od roku 1990 kierował także Komisją Statystyczno-Demograficzną PAN Oddział w Krakowie. Zasiadał również w radach redakcyjnych i radach programowych czasopism naukowych, takich jak: „Studia Demograficzne”, „Przeszość Demograficzna Polski”, „Przegląd

Statystyczny”. W latach 1986–1990 był z wyboru członkiem Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów.

Na zwrócenie uwagi zasługuje także podejmowanie prac na rzecz Głównego Urzędu Statystycznego. W latach 1965–1995 był członkiem Rady Naukowej GUS. Przez długie lata zasiadał w Radzie Naukowej „Wiadomości Statystycznych”. Był także członkiem Rady Głównej Polskiego Towarzystwa Statystycznego oraz przewodniczącym Oddziału Krakowskiego PTS.

Profesor Kazimierz Zając zawsze przykładał dużą wagę do dydaktyki i współpracy ze studentami oraz z młodymi pracownikami nauki. Prowadzone przez niego seminaria cieszyły się olbrzymim zainteresowaniem. Jest wspominany przez swoich uczniów jako mistrz, wybitny uczony i życzliwy opiekun prac naukowych, człowiek o wysokiej kulturze osobistej. Wypromowani przez Profesora Zając absolwenci zajmują wysokie stanowiska w sferze nauki i praktyki gospodarczej.

Profesor zw. dr hab. Kazimierz Zając, *doktor honoris causa* Akademii Ekonomicznej w Katowicach, zasłużony nauczyciel i wychowawca wielu pokoleń młodzieży zmarł 6 maja 2012 r., a 14 maja 2012 roku spoczął na Cmentarzu Salwatorskim w Krakowie.

Jolanta Kurkiewicz